



'De hogere macht is een leugen waaraan mensen zich vastklampen.' In het theaterstuk *De Mensheid* neemt schrijver Arnon Grunberg met Josse De Pauw de verdediging op van die bedrogen mens vol begeerte.

LOTTE BECKERS

► Josse De Pauw leunt op schrijver Arnon Grunberg. Samen nemen ze het op voor dit prachtige ras: 'Geen beest is zo belasterd als de mens'. © JONAS LAMPENS

# 'Want we zijn denkers. En schoonmakers'

**I**k doe dit pro Deo. Ik doe dit omdat de mens een prachtig ras is, een intelligent ras – het neusje van de zalm. Wij zijn denkers, grote denkers. Schoonmakers zijn wij ook, als het moet. Wij hebben het geld uitgevonden, de magnetron, de broederlijkheid, de kokoevlok, de wollen trui, de gelijkheid. Ook het Rode Kruis is een uitvinding van mijn cliënt, en de humor."

In het theaterstuk *De Mensheid* staat de mens terecht. Vernederd door halfbakken intellectuelen, verwarde filosofen en geperverteerde romanschrijvers die hem door het slijk sleuren ter meerdere eer en glorie van zichzelf. Maar Josse De Pauw en Arnon Grunberg schieten de mens te hulp en willen hem vrijpleiten van alle schuld. Want: "geen beest is zo belasterd als de mens".

De verdedigingsrede is gebaseerd op Grunbergs boek *De Mensheid zij geprezen* uit 2001. Het bracht De Pauw in verwarring, vertelt hij. "Het is een harde tekst over wat de mens is, en hij schudt alles door elkaar."

Tegelijk was de acteur er meteen zot van. "Omdat het godverdomme een lekkere tekst is. Heel goed geschreven en er staan zinnen in die je af en toe op café wil gebruiken." Grunberg: "Josse had moeite met de tekst en wilde mij daar vragen over stellen. Zo is deze voorstelling ontstaan."

*De Mensheid* is de tweede voorstelling van een drietuk over de menselijke conditie. Begin dit jaar bracht Josse De Pauw *De Helden*, waarin hij zich vragen stelde over het heldendom dat we zo graag vieren. En hierna komt *De Blinden* van Maurice Maeterlinck, over hulpeloosheid als alle leiding wegvalt.

Maar eerst wordt hier naar vrijspraak

gestreefd. Want bezit de mens wel zoiets als vrije wil? Wordt ze niet gedreven door hebzucht en begeerte, de motor van alle schoonheid waaraan we toch ook kastelen, autosnelwegen en operettes te danken hebben? "Zonder begeerte bleef de cliënt in bed liggen."

En wordt de mens ook niet vreselijk en voortdurend bedot door de illusies van rechtvaardigheid, goed en kwaad, en opperwezens als poppenspelers? Terwijl het leven nogal willekeurig in het rond blijkt te meppen. "Het mooiste fragment is wanneer Arnon opmerkt dat winnaars nooit een verklaring zoeken voor hun winst, maar verliezers wel voor hun verlies. Dan kom je toch altijd bij godsdiensten terecht."

Willekeur, dat is voor Grunberg ook het land waar je geboren wordt, de ouders die je grootbrengen. "Het is gezond om te beseffen dat je veel dingen niet in de hand hebt." Hij haalt een dobbelsteen uit zijn broekzak. "Als ik geen keuze kan maken, dan vraag ik het aan de dob-

belsteen. Nog een koffie? Een-twee-drie, ja. Ik meen dat het leven voor het grootste deel roulette is."

Voor de mensheid blijkt dat een ondraaglijk idee, terwijl het ook bevrijdend kan zijn. "Dat is het idee van de dobbelsteen: hup, gooi gewoon. Niet alles is je eigen keuze, want dat is onzin. Verrukkelijk." Maar: Sommige leugens hebben hun nut. Je moet mensen hun fopspeen gunnen, anders gaat het mis."

Voor De Pauw is hoop de grootste illusie waardoor de mens zich laat inpakken. "Ik heb hoop altijd een beetje bespottelijk gevonden." In het Spaans heeft het woord 'esperar' een dubbele betekenis, zegt hij: hopen en wachten. Wachten tot het goed komt. "Vroeger vond ik dat hoop veel verknoede, dat het de daadkracht in de weg stond. In de tekst van Arnon staat een mooie zin: hoop zorgt ervoor dat slaven met hun laatste krachten toch nog een paar stenen doormidden klieven."

## Kleine hoop

En toch steekt opeens de hoop op. De voorstelling keert, De Pauw breekt het pleidooi af en de schrijver komt zich moeien. "Kleine hoop is ook hoop", zegt Grunberg. Hij heeft het over de nieuwe Franse president, Emmanuel Macron. "Je kan tegen hem allerlei dingen inbrengen, maar hij is toch beter dan het alternatief. Als je dat niet meer ziet, dan neem je wat mij betreft een immorele positie in. In het leven sluit je compromissen."

In première op 1 juni in Gent, daarna op tournee. [tod.be](http://tod.be)

**'Het mooiste is wanneer Arnon opmerkt dat winnaars nooit een verklaring zoeken voor hun winst, maar verliezers wel voor hun verlies'**

JOSSE DE PAUW  
ACTEUR EN THEATERMAKER